

6. Супрунова М. С. Дискриминация как объект общеправового анализа : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / М. С. Супрунова. – 2007. – 185 с.

7. Заборона дискримінації – основна засада правового регулювання відносин у сфері праці : монографія / Т. А. Занфірова, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко, І. М. Твердовський; За наук. ред. проф. Ярошенка О. М. – Харків: Юрайт, 2013. – 360 с.

8. Равлінко З. П. Заборона дискримінації: загальнотеоретичне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / З. П. Равлінко. – 2016. – 201 с.

9. Христова Г. О., Кочемировська О. О. Позитивні дії в механізмі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: міжнародний досвід та українські перспективи. – Харків: Райдер, 2010. – 200 с.

10. Handbook on European non-discrimination law / European Union Agency for Fundamental Rights. – Luxembourg: Publications Office of the European Union. – 2011. – 151 p.

Марценко Н.С.

кандидат юридичних наук, асистент,

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУЧАСНІ ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Проблеми здійснення систематизації та подальшого обґрунтування класифікації принципів державного управління у сучасній науці є надзвичайно актуальними. В першу чергу це пов'язано із тим, що проведення класифікації за різними критеріями дозволяє краще зрозуміти сутність та особливості досліджуваної категорії, що суттєво впливає на якість дослідження.

Безсумнівно, що поглиблення наукових поглядів на «державне управління» як правову категорію загалом, та на принципи державного управління зокрема, сприяє розвитку наукових знань про державне управління та позитивно впливає на формування і удосконалення законодавчої бази, яка забезпечує його здійснення. Тому високий інтерес до такої категорії як «принципи державного управління» та їх класифікація є об'єктивно обґрунтованим.

Слід відмітити, що в доктрині державного управління наукова думка щодо класифікації принципів державного управління не є усталеною і характеризується неоднозначністю поглядів науковців. Головним чинником, який визначає той чи інший підхід до систематизації принципів державного управління є власне саме розуміння поняття «принцип».

Загалом, принципи державного управління дослідники розуміють як: «керівні правила, основні положення та норми поведінки, якими керуються

учасники державного управління» [1, с. 28]; «провідна ідея, правило, покладене в основу якоїсь діяльності» [2, с. 20]. Як наслідок, принципи державного управління можна розглядати як основні правові засади, закономірності, які мають загальний характер і на яких базується здійснення державного управління.

В літературі принципи державного управління часто класифікуються за сферою діяльності і в подальшому досліджуються науковцями вузько у межах заявленого предмету дослідження тої чи іншої сфери діяльності. Торкаючись ближче питання систематизації принципів державного управління, слід відмітити, що практично усі вітчизняні науковці-дослідники проблем класифікації принципів державного управління групують їх таким чином: соціально-політичні, організаційні, організаційно-політичні, організаційно-технічні, економічні, організаційно-правові, загальносистемні, видові, загальні, окремі, суспільно-політичні, функціонально-структурні, організаційно-структурні, принципи державно-управлінської діяльності [3, с. 267]; загально-системні, структурні та спеціалізовані [4, с. 38] та ін.

Окрім того, заслуговує на увагу поділ принципів державного управління за дихотомічним поділом. Дана класифікація має ряд переваг, серед яких слід вказати її простоту, співмірність і можливість в сумі вичерпно описати обсяг розділеного поняття. Так за дихотомічним поділом прийнято виділяти загальні та спеціальні принципи державного управління. В межах загальних принципів державного управління виділяють такі принципи як: демократизм, законність та гласність. Дані принципи ґрунтовані на нормах чинного законодавства і відображені у Конституції України, законах та підзаконних актах. Їм властивий строго нормативний характер. Серед спеціальних принципів державного управління виділяють: галузевий, функціональний, територіальний, поєднання централізації та децентралізації, поєднання єдиноначальності та колегіальності. Важливо, що перелічені принципи виділяють практично у всіх класифікаціях принципів державного управління, що без сумніву свідчить про відображення у них найсуттєвіших, ключових закономірностей державного управління.

Розглянемо детальніше кожен із перелічених принципів. Звісно одним із базових принципів побудови правової держави і організації державного управління є принцип демократизму. Даний принцип ґрунтується на визнанні народу єдиним джерелом влади і передбачає можливість здійснювати владу народу шляхом участі у референдумі (безпосередньо) та через обраних представників (опосередковано). Принцип демократизму має за мету залучити усіх громадян до участі у прийнятті загальнодержавних рішень і спрямовується на задоволення інтересів більшості.

Не менш важливим для державотворення то функціонування держави є принцип законності, який слід розуміти одночасно і як правовий режим у відповідності до якого органи державної влади та їх посадові особи

здійснюють свої повноваження. Сутність даного принципу полягає у тому, що право домінує над владою і це у свою чергу унеможлиблює свавілля посадових осіб державних органів по відношенню до громадян.

Принцип гласності передбачає вільний та безперешкодний доступ громадян до інформації стосовно діяльності державних органів та їх посадових осіб. Втілення у життя даного принципу державного управління означає реальну можливість громадян знати яким чином у державі приймаються найважливіші рішення. Принцип гласності дотримується за умови відкритості та прозорості діяльності державних органів та об'єктивності засобів масової інформації в оприлюдненні державних рішень.

Що стосується спеціальних принципів державного управління, то слід відмітити взаємозв'язок таких принципів державного управління як галузеві та функціональні або як їх ще називають міжгалузеві. Перші виокремлюються на основі однорідних об'єктів управління в межах однієї галузі, а останні будуються за функціональним критерієм, тобто у відповідності до конкретної функції держави.

Сутність територіального принципу державного управління полягає у тому, що органи державного управління здійснюють свою владну діяльність на чітко визначеній території. Тобто, коли мова йде про центральні органи влади то розуміється, що вони мають владні повноваження на всій території України, а відповідні органи місцевої влади – на підвідомчій їм території відповідної області або ж району.

Окреме важливе місце займає принцип поєднання централізації та децентралізації, який відображає раціональне співвідношення та розподілення повноважень з центру на місцевий рівень. Делегування повноважень центральними органами влади сприяє акумулюванню грошових коштів у місцевих бюджетах і в свою чергу має наслідком більш активний розвиток регіонів та підіймає на вищий рівень самоорганізацію громадян. В умовах реформування державної влади та проведення децентралізації даний принцип має особливе значення і тому правильне його розуміння та чітке дотримання є запорукою успіху реформи.

Звісно, неабияке значення для державного управління має і принцип поєднання єдиноначальності та колегіальності, який полягає у можливості використання як переваг єдиноначальності, так і переваг колегіальності. Неабиякою перевагою єдиноначальності є звичайно оперативність у прийнятті рішень, однак за допомогою колегіального прийняття рішень є можливість залучити необхідних фахівців з тої чи іншої сфери діяльності та спільно прийняти виважене рішення.

Розглянувши базові принципи державного управління варто відмітити, що критерієм ефективності використання їх у практичній діяльності при здійсненні державного управління є системність та комплексність, цілісність та взаємозв'язок, взаємообумовленість та взаємоузгодженість. Видається, що

цілеспрямованість побудови і подальший розвиток принципів державного управління допоможе перетворити сукупність елементів в систему правових принципів, поєднання яких забезпечить цілісність державного управління.

Список використаних джерел:

1. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: Навч. посіб. / За заг ред. Н.Р. Нижник, В.М. Олуйка; Кол. авт.: В.Т. Білоус, С.Д. Дубенко, М.Я. Задорожна та ін. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2002. – 352 с.
2. Шишикіна Н.Ф. Система принципів державного управління загальною середньою освітою // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х.: 13 Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. – № 1 (27). – 201 с.
3. Пилипишин В.П. Поняття та основні риси державного управління / В.П. Пилипишин // Юридична наука і практика. – 2011. – № 2. – С. 10-14.
4. Мельтюхова Н.М. Закони та принципи державного управління / Н.М. Мельтюхова // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. – № 1 (35). – С. 7-16.